

'Ik heb geen horde astrologen die me vertellen wat er gaat gebeuren. Ik vorder stap voor stap, *one thing leading to the other*,' zegt Bob Dylan aan het begin van ons gesprek. Hij is klaar om als vanouds mythes door te prikken en de geschiedenis te negeren, vastbesloten zich niet in zijn legende te laten inkerkeren. Maar tegelijk is dit ook een opvallend geduldige, ontspannen en montere Bob Dylan. Hij ziet er patent uit, een 65-jarige waarin af en toe een 19-jarige rondbuiltelt. Je ziet in zijn gezicht fragmenten van de jeugdige folkzanger, het opgejaagde hippie-idoool, het seventies-seksymbool, de primitieve bluesman, de *eminence grise* van de rock, en - nieuw! - de stand-upcomedian, die in hem wakker werd sinds hij 'Theme Time Radio Hour' presenteert. Welzeker praat hij af en toen in raadsels, en slaat hij weleens een zijpad in waar *wij* hem echt niet meer konden volgen, maar dat nemen we er met liefde bij.

Ik feliciteer hem met zijn nieuwe meesterwerk 'Modern Times', een plaat die onmiddellijk vertrouwd klinkt, en toch op de een of andere manier weereen nieuwe Dylan lijkt aan te kondigen.

DYLAN « Ik móést deze plaat maken. Ik heb de songs in een trance-achtige, hypnotische toestand geschreven. *Is dat hoe ik me voel? Waarom voel ik me zo? En wie is de ik die zich zo voel?* Ik zou het je nog altijd niet kunnen zeggen, maar ik weet dat deze songs in m'n genen zaten en dat ze dringend naar buiten moesten.» - *Vergeleken met 'Love and Theft'* is 'Modern Times' een veel duisterder plaat: het gaat over vijandschap en doodslag, betoverde tuinen en geesten.

DYLAN « Tja, de meesten onder ons hebben geen moordinstincten, maar een *licence to kill*, daar zouden ze geen nee tegen zeggen... Ik denk dat het komt doordat ik me niet begreep voelde deze keer. Of alleen begreep in de zin dat je heel precies wil zeggen wat je te zeggen hebt: elke regel moest helder zijn, en nut hebben. Dit is hoe ik mij ergens diep vanbinnen voel, ergens in mijn merg.



waarschijnlijk opnamen ik zo'n Na gratis ma niks waar - Nu u over sche boot 'The Book' een schat DYLAN « was een t legs versp hield als de studio bedoeling maar ied zei: 'Wel, zo goed t - Anderzi kennis g kertje van status van live bren DYLAN « hoorde d zij een d de muzik nooit vo gekomen woon op » Het Picasso, schilderij fans. Mij staan als

50.00 -Tijdens op die u u naar u DYLAN « muziek a Ik ken g of schrij » Ma

'ALS IK MIJ WAS, ZOU IK MIJ

» Ik heb de teksten gewoon de vrije loop gelaten, en toen ik ze zong voelde ik een oeroude kracht stromen. Hoe ze naar buiten gekomen zijn, dat heeft iets van reïncarnatie. Het zijn songs die heel ver teruggaan in de tijd.»

- In het openingsnummer 'Thunder on the Mountain' hebt u het over Alicia Keys. Wat heeft ze gedaan om in uw pantheon te geraken?

DYLAN (*grinnikt*) « Ik heb haar op de Grammy-uitreiking gezien. Ik zat in dezelfde show, als ik het me goed herinner, al heb ik haar niet ontmoet. Maar ik zei tot mezelf: er is niks aan dat meisje dat me niet bevalt.»

Gratis muziek

- U hebt zelf de productie gedaan, onder het pseudoniem van uw alter ego Jack Frost.

DYLAN « Ik had geen zin om weer eens overgeproduceet te worden. Ik heb sowieso het gevoel dat ik mijn platen altijd zelf heb geproduceet, alleen stondeer telkens iemand in de weg. Niemand behalve ik kan weten hoe ik moet klinken, vind ik. Niemand behalve ik weet wat je uit de muzikanten moet halen. Niemand kan zoals ik een muzikant zeggen wat hij fout doet, niemand kan een muzikant vinden die kan spelen, maar niet speelt als het niet hoeft. En ik kan het in mijn slaap, dus...»

- U hebt de plaat opgenomen met uw liveband. Het resultaat is muziek die sprankelt en puur organisch klinkt.

DYLAN « Dit is de beste band waarin ik ooit heb gezeten. Als je honderd keer per jaar samenspeelt, weet je wat je kan en wat je niet kan, waar je muzikanten goed in zijn, en of je ze écht nodig hebt. Op deze plaat hoefde ik

niemand iets te leren. Die gasten kunnen alles; ze hebben zelfs mij verrast.»

- Tussen 'Modern Times' en 'Love and Theft' zit vijf jaar...

DYLAN « Ik hou niet van platen maken. Ik moet mij ertoe dwingen. De platen waar ik naar luisterde en waar ik nog steeds van hou - de platen die je op een pick-up draaide - hebben een klank die je niet meer kunt evenaren. Brian Wilson heeft al zijn platen op vier sporen opgenomen, maar je zou ze nu niet meer kunnen maken, al had je honderd sporen. Je maakt er het beste van, je vecht op alle mogelijke manieren met de technologie, maar ik ken niemand die de laatste twintig jaar een plaat heeft gemaakt die behoorlijk klinkt. De klank is tegenwoordig afschuwelijk: niets is gedefinieerd, de stemmen niet, niks. Het is gewoon... ruis. Zelfs deze songs klonken

één van we dat o prijs stel mijn so complet waren d al mijn Dus was een oud welk nu platen d » Over menten certen. V over ze De ritm 5 septen

waarschijnlijk tien keer beter in de studio toen we ze opnamen. Cd's zijn klein. Ze vallen te licht uit. Ooit heb ik zo'n Napster-gast bezig gehoord van 'Iedereen krijgt gratis muziek'. Ik dacht: wel, waarom niet? Het is toch niks waard.»

• **Nu u over Napster spreekt, moet ik aan de legendarische bootlegs denken die van uw werk zijn gemaakt. 'The Bootleg Series', uitgebracht door Columbia, blijft een schat om te koesteren.**

DYLAN « Nou, ik hou nog altijd niet van bootlegs. Er was een tijd dat alles wat ik deed systematisch op bootlegs verspreid werd omdat niemand de hoel in de gaten hield als we opnames maakten - de band kopiëren en de studio uitsmokkelen was kinderspel. Het is nooit de bedoeling geweest dat die dingen op de markt kwamen, maar iedereen kocht ze. Tot mijn platenmaatschappij zei: 'Wel, iedereen koopt die platen, we kunnen ze net zo goed uitbrengen.»

• **Anderzijds had de wereld zonder die bootlegs nooit kennis genomen van 'Blind Willie McTell', een afdankertje van de plaat 'Infidels' dat is opgeklimmen tot de status van Dylan-klassieker en dat u sindsdien ook vaak live brengt. Daar kan u toch niet rouwig om zijn?**

DYLAN « Ik ben dat live beginnen te spelen omdat ik hoorde dat The Band het bracht. Vermoedelijk hadden zij een demo in handen gekregen die bedoeld was om de muzikanten te tonen waar het naartoe moest. Het is nooit volledig uitgewerkt, en ik ben er ook nooit toe gekomen het af te werken. Anders had ik het toch gewoon op de plaat gezet?

• **Het is alsof je een schilderij weghaalt bij Manet of Picasso. Je gaat bij hem langs, ziet een halfafgemaakt schilderij, grist het weg en verkoopt het aan 'Picasso-fans'. Mijn enige fans zijn de mensen die ik voor mij zie staan als ik optreed, avond na avond.**

50.000 \$ voor een ticket

• **Tijdens uw optredens duiken nu en dan oude nummers op die u allang niet meer hebt gespeeld. Is dat omdat u naar uw oude platen hebt zitten luisteren?**

DYLAN « Ik luister nooit naar mijn platen. Als je in je muziek zit, is een opname niets anders dan een replica. Ik ken geen cineasten die naar hun eigen films kijken of schrijvers die hun eigen boeken lezen.

• **Maar vreemd genoeg hoor ik soms een cover van**

Elke avond met andere arrangementen op de proppen komen is onmogelijk.

• **Of een nummer je als toeschouwer raakt, hangt af van waar je die avond zit. Ik heb een bekeel aan optreden in stadions, en toch doe ik het. Maar ik weet dat muziek daar niet thuishoort. Songs zijn niet bedoeld om in voetbalstadions gehoord te worden. De beste klank krijg je in een intieme clubzaal, waar je vier muren hebt en het geluid kan stuiteren. Nu, wat ik niet zou willen, is in een heel kleine kamer spelen, voor tien man of zo. Tenzij ze 50.000 \$ betalen voor een ticket natuurlijk.»**

• **Je hebt de naam nooit iets te zeggen tegen je publiek.**

DYLAN « Wat valt er in godsnaam te zeggen? Een artiest staat daar niet om met de mensen te praten, hij is gekomen met een andere bedoeling. *Alles goed vanavond?*, dat is meer iets voor in de zelfhulpgroep, vind ik. Niet dat het je niks kan schelen hoe het met het publiek gaat, integendeel, het kan je heel veel schelen, anders zou je daar niet staan. Maar het is een ander soort contact. Je gaat er niet licht overheen. Het is iets dat leeft, of dat voelt alsof het leeft, elke avond opnieuw.

• **(Denkt na) Live spelen wordt riskant. Ik bedoel: je riskeert je leven, als je het op de juiste manier doet.**

• **Elke nieuwe Dylan-plaat brengt nog steeds hoge verwachtingen mee. Hoe gaat u daarmee om?**

DYLAN « Nou, ik vraag alleen dat je wat ik doe, wat ik speel, wat ik zing vergelijkt met iemand anders! Vergelijk het niet met mij. Ga je Neil Young vergelijken met Neil Young? Vergelijk de plaat met Beck - die ik graag mag - of met om het even wie die zijn niveau haalt, of die even hevlogen met muziek bezig is. En dan mag je de conclusie trekken die je wil, ik zal er tegen kunnen. Maar vergelijk me niet met mezelf.»

De eigenaar van de sixties

• **De succesrijke documentaire 'No Direction Home' van Martin Scorsese heeft de interesse voor uw persoon weer stevig aangewakkerd. Straks dreigt u weer in de Messias-rol geduwd te worden...**

DYLAN « Ach, iedereen doet zo druk over de sixties, maar je zit hier wel tegenover iemand die het patent heeft op die tijd. Heb ik de sixties ooit willen bezitten? Neen. Maar ze zijn wel van mij - wie gaat mij tegenspreken? *(Samenzweerderig)* Ik geef ze je als je ze wil hebben. Je

DYLAN « Misschien omdat ik zo'n zware bevalling achter de rug heb. Ik ben erin geslaagd met songs voor de dag te komen, maar opnemen viel me zwaar.

• **Maar misschien moet het wel zo gaan. Als je terugdenkt aan de muziek die je tot tranen toe bewoog, de muziek waar we vroeger naar luisterden, hoeveel van die songs zijn echt goed? Misschien lag het wel aan hoe de platen toen waren. Ja, de plaat was schitterend. De plaat was een kunstvorm. En weet je, als de balans zal worden opgemaakt, zal misschien blijken dat ik geen deel had aan die kunstvorm, omdat mijn platen in wezen helemaal niet artistiek waren. Ze waren gewoon documentatie.**

• **Misschien hoor je op mijn platen slechte muzikanten die verkeerde akkoorden spelen, en toch straalt er iets door. En dat iets, als ik erop terugblik, was dat we de opnames zo echt mogelijk probeerden te maken.**

• **(Mijmert) Hoeveel mensen kunnen naar de Mona Lisa kijken? Hooguit drie tegelijk - het is zo'n klein schilderij. En toch, hoe lang gaat het al mee? Méér mensen hebben dat schilderij gezien dan er ooit mensen hebben geluisterd naar - ik wil niet Alicia Keys zeggen - Michael Jackson bijvoorbeeld. Meer mensen hebben de Mona Lisa gezien dan er ooit mensen naar Michael Jackson hebben geluisterd. Van impact gesproken.**

Te veel ego's

• **Hoe is het schrijven van uw autobiografie 'Chronicles' u bevallen?**

DYLAN « Het mooie aan een boek is dat er geen ruis op zit. Wat er staat, staat er, alsof het in steen gehouwen is. Niemand gaat het nog veranderen. De tweede keer dat je het leest, staat er precies hetzelfde als de eerste keer. En je hoeft het niet luider te zetten om het te begrijpen.»

• **De kritieken waren steevast lovend.**

DYLAN « De meeste mensen die over muziek schrijven hebben geen idee hoe het voelt om muziek te spelen. Maar toen ik het boek schreef bedacht ik: de mensen die dit gaan recenseren weten verdomd goed waarmee ze bezig zijn. Heel bedriegend. Ze weten hoe ze een boek moeten schrijven, ze weten er meer over dan ik. Van sommige recensies moest ik bijna huilen - op een goeie manier. Zo'n gevoel heeft een muziekrecensent mij nog nooit gegeven. Nog nooit.»

MIJN SONGS OOK COVEREN'

één van mijn nummers en zeg ik: hé, waarom zouden we dat ook niet brengen? Als iemand anders het zo op prijs stelt, waarom ik dan niet? The Dead heeft veel van mijn songs gebracht, en vaak namen we gewoon het complete arrangement over, omdat ze daar beter in waren dan ik. Jerry Garcia kon de song ontdekken in al mijn slechte platen, de song die erin begraven lag. Dus wanneer ik eens iets anders wil zingen, duikel ik een oude plaat van The Grateful Dead op en bekijk ik welk nummer ik zou willen brengen. Met mijn eigen platen doe ik dat nooit.

• **Overigens: er wordt vaak gezegd dat de arrangementen van dag tot dag veranderen tijdens mijn concerten. Wel, dat is je reinste hullshut, ze weten niet waarover ze het hebben. De arrangementen veranderen niet. De ritmische structuren zijn verschillend, dat is alles.**

kan ze krijgen!

• **Mijn oude songs, die hebben iets - akkoord, ze hebben iets! Ik denk dat mijn songs... nou, zo vaak als 'White Christmas' of 'Stardust' zijn ze misschien niet gecoverd, maar er bestaat een lijst van meer dan 5.000 opnamen. Dat zijn veel mensen die je songs coveren. Dus moeten die nummers echt wel iets hebben. Als ik mij was, zou ik mijn songs ook coveren. Veel van die songs heb ik geschreven in 1961 en '62 en '64, en 1973, en 1985. De meeste kan ik nog altijd spelen. Wel, hoeveel andere artiesten uit die periodes hebben songs gemaakt die je nog altijd hoort? Ik hou van Marvin Gaye, maar hoe vaak hoor je 'What's going on'? Wie brengt het nog? Waar wordt 'Tracks of My Tears' nog gezongen?»**

• **U klinkt bijzonder strijdvastig.**

• **Komt er een Chronicles Volume 2?**

DYLAN « Vast wel. Ik denk dat ik in mijn volgende boek terug kan gaan tot de plaat 'Blonde on Blonde'. En van daaruit ga ik vermoedelijk voorwaarts.

• **Ik heb de laatste tijd veel nagedacht over een interessante periode. Ik werkte aan 'Under the Red Sky', met Don Was, maar tegelijkertijd namen we ook een plaat op met de Travelling Wilburys. Overdag werkte ik dus met George (Harrison) en Jeff (Lynne) - we moesten in één dag een nummer schrijven én opnemen - en 's avonds trok ik naar Don Was, en ik had het gevoel dat ik tegen een muur knalde. Elke dag presenteerde hij me een andere band om mee te spelen, allemaal stermuzikanten, zonder aanwijsbare bedoeling. En ik kwam met lege handen in de studio. Ik was compleet gedesillusioneerd in die periode. Ik gaf de controle uit handen en**

♦ **Maanrock**

Maanrock. Zaterdag. Metal Molly. We rookten een joint. Jij gaf me een pijp en vroeg of ik aan voorhuwelijksparen deed. Ik zei: 'We zien nog wel.' Same time next year?

Timze.

Troost u: er zijn nog andere manieren om beroemd te worden dan met spetterende one-liners.

♦ **Ozark Henry**

Aan de vrouw die naast mij stond tijdens Ozark Henry op Feest in het Park: ik ben niet Ozark Henry, vooral af te leiden uit mijn zangtalent.

Vrouw die snurkt.

En ook wel een beetje uit uw 1.60 m.

♦ **9/11**

Zég toch gewoon wie het gedaan heeft!

Mielleke.

De bondscoach, want die heeft het ALTUD gedaan.

♦ **Zomer 2006 (1)**

Vorige week in 'Zomer 2006'. Helmut Lotti: 'Ik kan het niet verdragen als mensen tegen mij roepen. Daar kan ik niet tegen.' Waarom gaat hij dan in godsnaam vlak naast Jan Leyers zitten? Naïef, naïef!

Harry Op den Bosch.

'tWas waarschijnlijk een voorzichtige hint, die zoals gewoonlijk weer volledig aan de intens geconcentreerde Jan Leyers voorbijging.

♦ **Ziekenhuis**

Drie dagen! Drie dagen lig ik in het ziekenhuis hopeloze pogingen te doen om met mijn Humo toch minstens één verpleger te versieren! Volgens mij kennen die verplegers Humo niet. Of ligt het aan het feit dat mijn hoofd net een gezwollen voetbal is?

Kenijn.

Gevaar! Er loopt een bijziende verpleger met keepershandschoenen door de gang!

♦ **Diep**

Ik heb heel diep nagedacht, maar ik ben er niet uitgekomen.

Mijn gedacht.

Meer nog: een alerte ziel heeft er een zwaar putdeksel overheen geschoven.

♦ **Morrissey (2)**

Een voorprogramma dat even slecht was als Within Temptation: IJslandse folkmuziek. Een wauwelende Oscar Wilde. Een hele AB die 'You'll never walk alone' zingt. En Morrissey die een verpletterend optreden geeft. Dat is muziek.

Ossapa.

...voor doorslaande poofers.

♦ **Witte Raven**

Zohra wordt dus binnenkort in het programma 'Witte Raven' een advocate. Als zij dat op een maand kan, waarom moet ik daar dan vijf jaar voor studeren?

Een meisje.

Welke cupmaat hebt u?

♦ **Slecht weer**

Voor de komende gure en kille wintermaanden heb ik maar één bestelling: Gabriel Rios!

Stekske.

Hij komt eraan, maar hou hem dan ook in godsnaam de hele winter binnen!

♦ **Horror (in dichtvorm)**

dood gaan
zonder in de Uitlaat te staan
of nog erger: blijven leven
maar nooit de Humo gekregen
daarom dat ik op aarde blijf
zodat ik de Humo krijg
gb de humo eerst.

Zeker een kopie hiervan bij uw subsidieaanvraag stoppen.

♦ **Waar dan wel?**

Ik: mooi rood haar, C-cup en ongeveer 55 kilo. Jij: was in elk geval niet bij mij in de buurt.

Moi.

Hij was er wel, maar hij stond de hele tijd onder uw c-cup te schuilen.

♦ **TTN**

Méer secundaire vrouwelijke geslachtskenmerken in Humo! En wel nu!

Tinkek.

Als het u gelijk is, zouden we graag eerst de lijst met primaire vrouwelijke geslachtskenmerken helemaal afwerken.

▶ leverde gewoon wat teksten bij de melodieën die uit de sessie voortkwamen. Hij zei: 'Wat zou je willen opnemen?' Maar ik had helemaal niets om op te nemen. Ik was zo afgepeigerd van de opnamen met de Wilburys dat ik zomaar iets begon te spelen, en dan viel het hele zootje muzikanten volautomatisch in. Oh mijn God (lacht).

• De sfeer was zowat het tegengestelde van die bij de Wilburys, de Wilbury-plaat namen we op in een landhuis in de heuvels. En 's avonds moest ik dan voor mijn eigen plaat naar een spelonkachtige ruimte in Hollywood, waar ik de rest van de nacht doorbracht, en wat probeerde te slapen. Beide platen hebben er onder geleden. Te veel mensen in dezelfde ruimte, te veel muzikanten, te veel ego's, zelfingenomen muzikanten die

hoe daar ooit iets uit is kunnen komen. (Denkt na) In die periode had ik wat gezondheidsproblemen, en iedereen zag in die plaat het relaas van een chronisch invalide, iemand die op bloedende knieën voortkruipt. Maar zo erg was het niet met me gesteld.

-Hier en daar wordt 'Modern Times' deel drie van een trilogie genoemd die begon met 'Time Out of Mind'.

DYLAN (denkt na) • 'Time Out of Mind' was ik die overeind krabbelde, en weg trachtte te komen uit de hoek. Tegen de tijd dat ik 'Love and Theft' maakte, was ik weg uit de hoek. Op deze plaat kan je me nergens meer vinden, omdat ik heel ver van de hoek verwijderd ben. (Denkt na) Ik zie liever 'Love and Theft' als het begin van een trilogie, als er ooit een trilogie komt. (Vrolijk) Als ik besluit dat



'De sixties zijn van mij - wie gaat mij tegenspreken? (Samenzweerderig) Ik geef ze je als je ze hebben wil. Je kan ze krijgen!'

gewoon hun ding wilden doen. Absoluut niks voor mij, maar over die plaat wil ik het hebben in mijn boek.

-Hoe bent u begin jaren negentig uit het dal gekommen, op naar 'Time Out of Mind'?

DYLAN • Ik had geen platencontract meer, maar ik wilde er ook geen. Ik wou geen platen meer opnemen; ik zag er de zin niet van in. Maar - kijk eens aan - op een dag kwamen ze toch meteen voorstel aandragen, en het was er eenje waar je moeilijk nee kunt tegen zeggen.

• Ik had al eerder met (producer) Daniel (Lanois) gewerkt en ging ervan uit dat hij een nieuwe plaat dezelfde magie kon geven. Laat ik het proberen, dacht ik. Er moesten zo'n twaalf, vijftien muzikanten in de studio zijn geweest, de vier drummers niet meegerekend. Ik weet niet

ik weer de studio in wil.

-U geeft de indruk een tevreden man te zijn.

DYLAN • Ik heb altijd willen stoppen op mijn hoogtepunt. Ik wou niet wegdeemsteren. Ik wou geen has-been zijn. Ik wou nooit vergeten worden. Ik heb het gevoel dat het op een of andere manier oké is, dat ik gedaan heb wat ik mezelf toewenste.

-Denkt u ooit aan stoppen met optreden?

DYLAN • Ik kan er elk moment mee ophouden, maar nu heb ik nog even zin om door te gaan. (Grinnikt) Ik denk dat ik ondertussen in de middelbare leeftijd zit. Aan mijn pensioen ben ik nog lang niet toe.

Jonathan Lethem

© Rolling Stone